Tiskové právo trestní a policejní. Srovnávací studie. Napsal JUDr. Josef *Sládeček.* Vydáno s podporou České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Nakladatelství Josef Šolc, Kladno, knihtiskárna (1899?). Str. XXVIII. a 421.

Spisovatel podnikl dílo svrchovaně záslužné, vydávaje obšírnou tuto monografii práva tiskového v jazyku českém. Také hned předem sluší dotvrditi, že vynaložil na dílo svoje neobyčejnou píli a provedl je s velikou svědomitostí a důkladností.

Obsahem spisu jest, jak již nápis naznačuje, jenom trestní a policejní právo tiskové, tak že živnostenské právo tiskové a řízení tiskové v něj nejsou zahrnuty. Látka jest rozvržena takto: Nejprve jest úvod nadepsaný »O moderním tisku a svobodě tiskové« obsahující historický přehled o vývoji a resp. potlačování volnosti tiskové a některé úvahy o významu a úkolech moderní žurnalistiky. Díl prvý (§§ 1.—15.) zabývá se základnými pojmy práva tiskového, díl druhý (§§ 16.—21.) právem tiskovým policejním, díl třetí (§§ 32.—59.) trestním právem tiskovým, díl čtvrtý (§§ 60.—64.) výjimkami, jež z obecného pr. tr. naskytují se při tisku. K tomu připojen překlad německého zák. tisk. z r. 1874 a francouzského z r. 1881. Některé oddíly této práce jsou co do hlavní věci nezměněné, úplné nebo částečné otisky nebo překlady statí spisovatelem již jinde uveřejněných, a to: Úvod (Česká Revue 1898); §§ 12.–14. o zodpovědném redaktoru (Zprávy Právnické Jednoty Moravské 1897); §§ 32.–32. o deliktech tiskových (Archiv für Strafrecht 1896) a § 60. o immunitě řečí parlamentárních a parlamentárního zpravodajství (Ztschft. für die ges. Str. R. W. 1896).

Hlavním obsahem spisu jest jednak theorie rozličných pojmů práva tiskového, jednak dogmatický výklad platného práva tiskového a kritické úvahy o důvodnosti nebo vhodnosti rozličných jeho ustanovení a zařízeni. Při tom pak vykládá se způsobem srovnávacím právo rakouské, německé a francouzské, při některých částech pak také italské a španělské.

Literatury o právu tiskovém spisovatel užil měrou vesmi rozsáhlou a způsobem vhodným, a to nejen německé, nýbrž i francouzské, polské (*Heck,* Austr. pr. prasowe, 1891) a zvláště v partiích počátečných, také italské a anglické. Povšimnutí byly by však zajisté také zasluhovaly rozpravy v jazyku českém napsané, zejména pěkný přehled, jejž po různých systemech práva tiskového v novějším zákonodárství podal *Pappafava* (Právník 1883), a článek *Hrubého* jednající o právní povaze a způsobech deliktů tiskových (též tam 1890). Z judikatury všímáno si pilně nálezů nejvyššího a kassačního soudu Vídeňského a říšského soudu německého.

---

obviněný, proti kterému bez předchozího přípravného vyšetřování podán byl spis obžalovací, podáním námitek může nepřímo působiti k tomu, aby přípravné vyšetřování dodatečně bylo zavedeno (§ 211. tr. ř.). P. spisovatel soudí, že toto moje mínění zakládá se »nejspíše« na znění motivů. Naproti tomu dovoluji si ukázati ke str. 233. pozn. 6, kdež jsem nikoli ze »znění motivů«, nýbrž ze samého zákona zevrubně odůvodnil mínění, že v případě § 221., odst. 2. státní zástupce nemůže navrhnouti, aby teprve bylo zavedeno nebo dále konáno přípravné vyhledávání, nýbrž musí buďsi jen podati nový spis obžalovací anebo navrhnouti, aby bylo zavedeno přípravné vyšetřování.

K nejzdařilejším částem spisu počítáme výklady kritické. Zejména naproti *Lisztovi*, jehož oba spisy: Lehrbuch des österr. Pressrechts, 1878 a Das deutsche Reichspressrecht, 1880 náležejí mezi nejpřednější tohoto oboru, spisovatel zachoval si úplnou samostatnost, vyvraceje dle potřeby jeho vývody a zastávaje namnoze mínění od jeho odchylná. Za zvláště zdařilé sluší v tom směru označiti §§ 10. a 11., v nichž podrobují se kritice různé názory o tom, kdo má býti pokládán za odpovědného redaktora; §§ 32.—35. kritisující rozličné theorie o povaze deliktů tiskových *(Glaser, Jaques, Chassan, Schuermans, Oetker, Liszt, Loening, Buyn);* §§ 39. a 41. rozbírající theorii *Loeningovu* o pachatelství při deliktech tiskových a různá mínění o pokusu při nich. Také těm výkladům, jež podávají vlastní mínění spisovatelovo, nelze upříti zaslouženého uznání. To platí zvlástě o § 20., kdež značně jasněji a správněji než ku př. u *Liszta* pojat jest rozdíl mezi uveřejněním trestního nálezu dle § 20., odst. 2. tisk. zák. a uveřejněním dle § 39. téh. z., rovněž o § 57., kdež vysvětluje se právní povaha t. zv. tiskové nedbalosti.

Význačnou zvláštností systému, jíž odchyluje se ku př. od *Lisztova* výkladu rak. pr. tiskového, jest, že spisovatel v t. zv. policejním právu tiskovém jedná také o přestoupení těch předpisů práva tiskového, které jsou povahy policejní, tak že pro t. zv.: trestní právo tiskové zbývají mu jen delikty, jichžto podstata záleží v trestném obsahu spisu tištěného. Toto uspořádání má tu praktickou výhodu, že o všech opatřeních práva tiskového, která jsou rázu policejního, mohlo býti pojednáno souvisle a přehledně v témž oddíle. Vadou však při tom jest, že spisovatel, kde mluví o deliktech tiskových vůbec, myslí jen na delikty spáchané obsahem spisu tištěného a zejména výklad o pachatelství, účastenství, pokusu, konkurrenci atd. obmezuje na tyto delikty, kdežto i co do ostatních deliktů tiskových naskytují se v těchto směrech zvláštnosti, jež zasluhují, aby o nich stala se zmínka. Ano spisovatel někdy na tyto ostatní delikty zapomíná úplně. V oddíle jednajícím o policejním právu tiskovém vykládají se sice různá ustanovení práva tiskového povahy policejní; pokud však přestoupení jich jest prohlášeno za čin trestný a za jaký, bylo někdy opominuto vytknouti. Tak v §§ 19. a 29. nestala se zmínka o přestupku § 17., odst. 3 tisk. z. ani o přečinu vytčeném v § 1, odst. 3. novelly ze dne 9. července 1894.

Neobyčejná objemnost spisu má příčinu z veliké části arci ve vzácné důkladnosti, s jakou o jedné každé otázce se pojednává, z části však také v tom, že nebylo vždy náležitě šetřeno žádoucí stručnosti, a že zejména citáty podávány jsou z míry obšírně vyplňujíce namnoze celé stránky textu (v. na př. str. 191. dd., 210. dd., 269. dd., 276. dd. a celý § 51.). Zvláštním dokladem této obšírnosti jest, že o tom, co znamenají slova »besondere Umstände« v § 20. odst. 2. německého zák. tisk. vykládá se v neméně než třech zvláštních §§ (51.-53., str. 284.--304.), kdežto ku př. *Bernerovi* v kommentáru k něm. pr. tisk. stačilo na to půl a *Kayserovi* v Holtzendorfově Handb. des deutschen Str. R. jedna stránka.

Největší část spisu zabírá — a to zajisté právem -- výklad platného práva. Vedle toho jsou však dosti hojné stati, obsahu ryze theoretického, zejména §§ 9.—11. jednající o pojmu zodpovědného redaktora, §§ 32.-35

podávající theorii deliktů tiskových, §§ 40. a 41. vykládající theorii *Loeningovu* a *Oetkerovu* o pachatelství při deliktech tiskových Konečně však jsou tu i části, které se stanoviska právnického jsou důležitostí naprosto podřízené. Platí to nejprve o celém »Úvodě«, který sice jest psán velmi obratně a podává mnoho zajímavých, zvláště historických podrobností, avšak má spíše ráz populárně psaného článku žurnalistického. Patrně má tento »Úvod« nahrazovati přehled historický, jenž by ve spise tak objemném ani chyběti neměl, avšak, kromě zmínky o různých zákonech tiskových od konce stol. 18. a ve stol. 19., vývoje práva tiskového a rozličných jeho systémů se nedotýká, nýbrž vykládá jen o tom, jak vyvíjela se a resp. byla potlačována volnost tisková, k čemuž pojí se potom některé poznámky o vývoji žurnalistiky. Rovněž nemá žádného obsahu právnického celý § 44., jednající o anonymitě ve věcech tiskových. Naproti tomu pohřešujeme některé výklady rázu právnického, kterých pominuto býti nemělo. Tak v § 37. nadepsaném o »pachatelství a účastenství« jest řeč jen o pachatelství, ale nevykládá se pojem spoluviny a účastenství v deliktech tiskových a neděje se ani zmínky o § 7. tr. z. a jeho poměru k dotčeným pojmům. Tu a tam proklouzly také některé nesprávnosti nebo nedopatření. Na str. 93. dole podává se ku př. nesprávně obsah § 9. odst. 4. tisk. z. (přehlednutím slov »und überdiess«); na str. 105 § 21. není pověděno, že delikt vytčený v § 22. odst. 4. tisk. z. jest přestupkem; na str. 132. mluví se o přestupku § 24. tisk z. (místo o přečinu); na str. 151. odst. 3. podává se nesprávně obsah §§ 29. a 242. odst. 2. tr. z., jakoby se tam jednalo jen o spáchání přečinu (§ 29. mluví o zločinu).

Nemůžeme také pominouti mlčením těžké poklesky proti správnosti jazykové. Nesčíslněkráte ku př. užívá se způsobem naprosto nečeským zájmen tento a týž, ku př. str. 114. pozn. 13. »Oprava v tom smyslu, jak tato dnešního dne v positivním právu jest uznána, . . .; str. 300. »Marquardsen přisvědčuje úplně vývodům Schwarzovým . . ., což nejlépe vysvítá z toho, že tento [rozuměj: Marquardsen!] . . . cituje řeči Schwarzovy«; str. 315. ». . . bude volán k zodpovědnosti majitel vzteklého psa, jestliže týž (!?) někomu ublížil na zdraví . . .« Skoro neméně časté jsou germanismy: podléhá předpisům, pochybnosti a pod. (str. 9., 10., 15., 19., 21., 22. atd.); spočívá nebo pozůstává v tom m. záleží (str. 37., 48., 74, 153., 165. atd.); odpadá ve smyslu něm. entfällt (str. 99., 320.); řeč držeti (str. 34, 364.); nechá vydávati, cirkulovati atd. (str. 9., 26.); padá za vinu (str. 145., 323); více ve smyslu několik (str. 234., 237.); proti zaplacení, proti osvědčení (str. 399.); rozumíme pod tr. činy a pod. (str. 191., 219.); vzdor tomu (str. 67., 159., 275, 324.); jistý ve smyslu nějaký, jakýsi (str. 42., 43., 415.); vůči zákonům a pod. (str. 184., 200., 201., 207.). Z ostatních nesprávností budtež uvedeny: zášť m. záští (str. 189., 195., 196.), nevinna (str. 292.), ». . . povinné exempláře odváděti i od uměleckých díl« (str. 100.); ». . . skutečnosti . . . mohou odůvodniti podání . . . občanské žaloby od stran« (str. 404.); zodpovídá (ve smyslu přítomném); překáží, aby . . . mohl (m. nemohl, str. 246.); rčení »aniž by« na nepravém místě (str. 66., 410.); práce Loeninga m. Loeningova (str. 46., podobně tvrzení Bülowa str. 60., dle názoru Jacquesa str. 166.).

Velice záslužné jsou připojené překlady tiskových zákonů německého a francouzského, při čemž oceniti sluší značné obtíže, jež naskytují se věrnému vystižení myšlenky obsažené v originálu. Tím sluší omluviti tu a tam se vyskytující nedopatření a nepřesnosti. Tak některá slova nebo i větší části originálu byly v překladu vynechány, jako v německém zák. § 9. odst. 2. slovo uměleckým; § 21. odst. 1. potrestáni; § 27. odst. 2. etc. za slovem »časopisu«; § 28. aneb za slovem »tiskopisu«; v § 29. vypuštěn celý odstavec druhý. Podobně ve francouzském zák. v čl. 11., 23., 25, 29., 41., 42., 63. Nesprávně přeloženo jest v čl. 7. »au parquet du procureur de la République«: »u státního zastupitelství aneb prokuratora republiky« m. v úřadovně prokuratora republiky«; v čl. 9. »l'exécution provisoire« »zatímné opatření« m. zatímný výkon; v čl. 24. »pillage« »loupež« m. plenění; v čl. 47. »ministère public« »veřejný úřad« m. veřejné ministerstvo; v čl. 29. odst. 2. »obsahuje-li« m. neobsahuje-li. Nesrozumitelně přeložena slova čl. 41. odst. 4. »... les juges ... statuant sur le fond«: »soudcové, ... kteří o jeho [sporu] závěrečném rozhodnutí rozhodují ...«, docela pak porušen jest překladem smysl celého posledního odstavce téhož čl. 41.

Storch.

Bernardino Alimena: Zločin v umění, autorisovaný překlad Hanuše Hackenschmieda (Kritická knihovna XIV. vydává Josef Pelcl), v Praze 1900, 82 str. Spisek tento reprodukuje vstupní přednášku, kterou měl Bernardo Alimena, profesor práva a řízení trestního na universitě Modenské a člen společnosti právnické v Praze, ku běhu trestního práva a řízení na universitě v Cagliari dne 25. února 1899. Autor probírá jednotlivé typy zločinců vyskytujících se v klassických dílech různých národů, zejména též v dílech Shakespearových a Danteových, hledě k axiomatům kriminalistické školy naturalistické. Týž dospívá k důsledku, že škola tato upadla do extremu a tím sama sobě nejvíc uškodila. Autor vystupuje proti snaze přívržencův této školy, vysvětliti značnou kriminalitu v Italii převahou foinické krve, tedy plemenem a dovozuje zajisté zcela správně, že poměry sociální, zejména známý pauperism italský, jsou nepochybně hlavní příčinou dotčeného zjevu. — Pojednání psané slohem básnicky vzletným podává důkaz jak o značné sečtělosti autora, i pokud jde o literaturu belletristickou, tak o hloubce jeho nazírání.

M.

Dr. Gerhard *Förster, Das mosaische Strafrecht in seiner geschichtlichen Entwickelung.* Lipsko 1900.

Zajímavý spisek vydán je ve sbírce doktorských dissertací na vysokém učení lipském. Spisovatel, jenž důkladně je obeznámen s příslušnou starou literaturou, seznamuje nás s vývojem židovského práva trestního od nejstarších dob až ku zániku samostatné říše. Každý, kdo zabývá se studiem základu práva a srovnávací vědou právní, nalezne tu mnoho zajímavého. Vývoj práva u židů nevykazuje v základních rysech odchylek od vývoje právního u jiných národů. — Msta, žádnými předpisy neomezená, a zbavení míru ustupují pozvolna systemu pokutovému, a trest soukromý ustoupiti musí trestu veřejnému. Avšak ve všech těchto stupních vývojových zvláštní povaha kmenová vystupuje jasně v popředí, jak při jednotlivých institutech právních, na př. mstě, trestech, zločinech, je patrno. Z těsné souvislosti s názory ethickými resp. náboženskými trestní právo židovské ani v poslední době se nevybavilo.

Pk.